

Lastega seotud perevägivalla juhtumid praktikas

Merle Albrant

Järva Naiste Varjupaik

26.11.2011

Probleemid, millele tuleks tähelepanu pöörata.

- Vägivalla mõju lapsele.
- Hooldusõiguse määramine.
- Suhtluskorra määramine.
- Ohvritega kokkupuutuvate ametnike kompetentsus.
- Järva Naiste Varjupaiga statistika kohaselt varjupaiga poole pöördunud naistest 75% on alaealised lapsed.

Vägivalla mõju lapsele

- Lapsed, kes on kogenud isapoolset vägivalda ja näinud pealt isa vägivalda ema suhtes, on füüsiliselt ja emotsionaalselt raskes olukorras.
- Neil lastel on probleeme tervisega (kõhuvalud, peavalud jne). *Näide*: 8. aastasel lapsel on migreenised peavalud.
- Nende laste psüühika on kahjustatud (vajalik psühholoogiline ja ka psühhiaatiline abi).

Vägivalla mõju lapsele

- Neil lastel esinevad enesetapu mõtted.
- Lapsed süüdistavad ennast ja ema.....
- Neil on moonutatud arusaam vägivallast, sest kaob piir selle vahel, mis on õige ja mis mitte.
- Nad ei suuda oma nooruse tõttu mõista seda, kui isa kasutab neid ära, manipuleerib.
- Nad igatsevad isa armastust, kuid pettuvad katteta lubadustes jälle ja jälle.

Vägivalla mõju lapsele

- Nende laste käitumises ilmneb vägivaldsust (ema vastu, teiste pereliikmete vastu, koolikaaslaste vastu).
- Neil esineb probleeme koolis (käitumisega ja õppeedukusega).
- Neil on raskusi keskendumisega, mistõttu vajavad individuaalset lähenemist, sh koduõpet.

Hooldusõiguse määramine

- Kohtumenetluse periood on väga raske psüühiliselt nii naisele kui ka lastele.
- Probleemid isade kättesaamisega, sh kohtukutsete ja dokumentide kättetoimetamisega.
- Isad keelduvad kohtu kaudu nõ asju ajamast põhjendades seda sellega, et minu laps ja ise tean, kuidas ja millal oma lapsega suhtlen.

Hooldusõiguse määramine

- Nõ kohtumenetluses üliaktiivsed isad: hoolimata vägivaldsusest, soovivad lapse ainuhooldusõigust.
- Näide: Isa (edukas ärimees), kes on oma 2.a tüdruku seksuaalselt kuritarvitanud, nõuab ainuhooldusõigust.
- Hoolimata aktiivsusest kohtumenetluses ei tunne isad oma lapsi (lapse harjumusi, päevakava, toitumist, tervislikku seisundit) ja ei soovi süüvida laste vajadustesse.

Hooldusõiguse määramine

- Laste arvamusega arvestamine – ei süübita tegelikkusesse.
- Näide: isa keelas 14.a lapsel kooli minna ja viis lapse lastekaitse töötaja juurde, kelle juuresolekul laps kirjutas avalduse, et soovib elada isa juures. Eelnevalt oli isa lapsele öelnud, et kui laps seda avaldust ei kirjuta, ei saa ta isalt kunagi enam raha sportimiseks.
- Kohus võttis selle avalduse arvesse ja määras lapse elukohaks isa elukoha. Kohus põhjendas seda sellega, et isa hoolib lapse sportlikust karjäärist ja ka laps on ise selleks soovi avaldanud.
- Tegelikult põgenes see laps isa juurest paari kuu pärast ära (isa peksis teda, piinas, hoidis luku taga, keelas koolis käia, laps nälgis jne).
- See laps ei taha praeguseks oma isa näha ega tunda....

Suhtluskord

- Suhtluskorra teadlikud rikkumised isade poolt.
- Näide: kohtu poolt oli määratud esialgse õiguskaitses korras suhtluskord üks kord kuus. Isa ütles, et teda see ei huvita ja viis lapse kodust ära ajal, kui naine oli kohtuistungil. Samal istungil, kus arutati selle lapse hooldusõiguse küsimust, kuhu ka isa oleks pidanud kohale tulema.

Suhtluskord

- Laps viiakse ära nii, et emal puudub teave lapse asukoha, turvalisuse kohta.
- Näide: isa viis lapse ära salaja, emaga kokku leppimata ja kaks nädalat ei teadnud keegi, kus laps viibib. PS. Laps oleks pidanud koolis käima samal ajal.....
- Näide: suhtlukorra järgi peab isa pühapäeva õhtul kell 17.00 tütre koju tooma. Selle asemel saadab naisele sõnumi: “Kui tahad, tule ise lapsele järele, mina teda ära tooma ei hakka.”

Suhtluskord

- Suhtluskorra rikkumisel ei saa sageli ka kohtutäitur aidata (n isa elukoht teadmata, isa ei vasta telefonile, kohtumääruses suhtluskord liiga üldsõnaline jne).
- Vägivaldsete meeste suhtumine kohtu määrustesse on üleolev, ei võeta tõsiselt kohtus saavutatud kokkuleppeid. Samuti suhtumine võimustruktuuridesse on üleolev.

Suhtluskord

- Enamikel vägivaldsetel meestel puuduvad sotsiaalsed oskused lapse eest hoolitsemisel, kuna enamuses on lapse eest 24/7 ema hoolitsenud.
- Ajal, mil isa peab lapsega suhtlema, ei oska ta selle lapsega midagi teha (paneab lapse tundideks multikaid vaatama, viib lapse oma vanemate juurde hoida, sunnib last tööd tegema, jätab lapse üksi, jätab lapse uue naise hoole alla jne).

Suhtluskord

- Suhtluskorra määramisel rõhutatakse isa õigust lapsega suhelda, mitte lapse turvalisust (hoolimata sellest, et isa suhtes on ka kriminaalasju algatatud). Eriti ilmneb see tendents nõ juhtumitel, kui isa on edukas ärimees ja tal on head esindajad.
- Toimub laste teistkordne ohvristamine, sundides neid isaga kohtuma, kuna isa poolset vägivalda ema suhtes ei peeta lapsele kahjulikuks.

Suhtluskord

- Kohtu poolt jäetakse tähelepanuta asjaolu, et perevägivalla ohvriks on lapsed, sealhulgas perevägivalla **pealtnägijatena** (Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioon CM(2011)49 7. aprill 2011).

Suhtluskord

- Artikkel 31 – Eestkoste, külastamisõigused ja turvalisus
- 1. Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke ja muid meetmeid tagamaks, et laste eestkoste- ja külastusõiguste kindlaksmääramisel **arvestatakse** konventsiooni kohaldamisalasse kuuluva **vägivalla juhtumitega**.
- 2. Konventsiooniosalised võtavad vajalikke seadusandlikke või muid meetmeid tagamaks, et **külastus- ja eestkosteõiguse kasutamine ei ohustaks ohvri või laste õigusi ja turvalisust**.

Ohvritega kokkupuutuvate ametnike kompetentsus

- Ebaeetiline käitumine (naise mõnitamine, süüdistamine, karjumine, ähvardamine jne).
- Laste halvast käitumises süüdistatakse naist (n laps keeldub isaga kaasa minemast).
- Soovitatakse naisele, kes on perevägivalla ohver, mehega leppimist, sh perelepitust.

Ohvritega kokkupuutuvate ametnike kompetentsus

- Soovituste andmine, mis kahjustavad last.
Näiteks: soovitatakse, et eelkooliealine laps elaks kaks nädalat ema juures ja kaks nädalat isa juures. Seejuures ei arvestata sellega, et isal on tihti uus pere (naine ja lapsed), kelle hoole all see laps tegelikult hakkab viibima. Lapsel tekkisid esimesel nädalal probleemid voodi märgamisega.

Ohvritega kokkupuutuvate ametnike kompetentsus

- Antakse arvamusi kohtumenetluses ilma, et süübitakse pere probleemidesse.
- Näide: lastekaitse töötaja helistas esimest korda emale samal päeval, kui pidi tulema kohtusse KOV esindajana arvamust andma.
- Aja, huvi või kohustuslikkuse puudumise tõttu ei külasta lastekaitse töötajad & laste esindajad seda last, kelle hooldusõiguse üle vaidlus käib.

Ohvritega kokkupuutuvate ametnike kompetentsus

- Probleemid väikeste lastega, kelle arvamusid kord küsitakse, kord mitte. Laste reaktsioone ei võeta tõsiselt või puudub kompetents lastega töötamiseks.
- Lapse arvamus ja lapse vanus – kas see on lapse arvamus, kui väikelaps kardab isa ja keeldub üksi isaga kaasa minemast?

Lõpetuseks

- Lastel on õigus vägivalla vabale elule.
- Lapsed vajavad kaitset ka vägivalla eest, mida nad on sunnitud pealt nägema.
- Lapsed vajavad kaitset ka siis, kui elavad vägivaldsest isast eraldi.

Täna tähelepanu eest!